

M Ø T E
i
EØS-utvalget

fredag den 12. mars kl. 12.30

Møtet ble ledet av komiteens leder, *Thorbjørn Jagland*.

Til stede var: Thorbjørn Jagland, Åslaug Haga, Morten Høglund, Bjørn Jacobsen, Mette Korsrud, Jon Lilletun, Oddvard Nilsen, Lars Rise, Christopher Stensaker, Finn Martin Vallersnes, Ivar Østberg, Morten Lund og André Dahl

Av Regjeringens medlemmer var til stede: utenriksminister Jan Petersen.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: ekspedisjonssjef Oda Sletnes, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Niels Engelschiøn, Utenriksdepartementet og underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Christian Syse.

D a g s o r d e n :

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 19. mars. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 5. mars d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt

Lederen: Utenriksministeren vil først gi en redegjørelse.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg begynner med å si litt om de nye finansieringsordningene, fordi det ble drøftet i forrige møte, da jeg lovte å komme tilbake igjen.

Gjennom de to nye finansieringsordningene skal Norge bidra med totalt 226,8 mill. euro, etter dagens kurs (8,8) om lag 2 milliarder norske

kroner årlig. Midlene går til de minst velstående landene i det utvidede EØS-området. Målsettingen er å bidra til sosial og økonomisk utjevning.

EØS-finansieringsordningen omfatter de nye EU-landene samt Hellas, Portugal og Spania. Over 80 pst. vil gå til de nye medlemslandene. Norges andel utgjør om lag 95 pst. av kostnadene på 120 mill. euro. Den særskilte norske finansieringsordningen gjelder kun de ti nye EU-landene.

Det er en forutsetning i avtalen at de to ordningene skal samordnes, og at søknadsprosedyrene blir de samme for begge ordninger. Sammen med representanter fra Island og Liechtenstein arbeider vi nå for å få på plass nærmere retningslinjer for tildeling av midler og kontrollmekanismer for begge ordningene. Det er enighet om å opprette et felles kontor for vurdering av søknader om støtte i Brussel.

Det vil være myndighetene i mottakerlandene som er ansvarlige for å prioritere, utvikle, foreslå og gjennomføre tiltak under disse ordningene. I praksis ser vi for oss et system hvor hvert enkelt mottakerlands finansdepartement eller tilsvarende fremmer prioriterte søknader til kontoret i Brussel. Her foretas en vurdering av søknadene, eventuelt i samarbeid med relevante norske myndigheter, og det fremmes en innstilling til henholdsvis et beslutningsorgan av EØS/EFTA-landene for EØS-ordningen og til Utenriksdepartementet for den norske ordningen. Kommisjonen skal også konsulteres i denne prosessen. Det vil være Norge, Island og Liechtenstein som tar beslutninger om støtte under EØS-ordningen, og norske myndigheter som tar beslutninger under den særskilte norske ordningen.

Utenriksdepartementet har innledet dialog med myndighetene i de nye medlemslandene vedrørende mer overordnede prioriteringer. En første runde konsultasjoner skal være gjennomført i alle hovedsteder innen 1. mai i samråd med våre EFTA-partnere. Utenriksdepartementet har også tett kontakt med andre departementer og norske aktører for øvrig, herunder næringslivets organisasjoner og andre interessegrupper.

De nye finansieringsordningene skal også bidra til å styrke vårt tosidige samarbeid med de nye medlemslandene. Ordningene bør også kunne bidra til å gi norsk næringsliv økte muligheter i et utvidet EU-marked. Det er imidlertid en forutsetning at EØS-reglene for offentlig innkjøp og statsstøtte legges til grunn for utbetaling av støtte, og vi vil ikke kunne pålegge mottakerne å etablere et samarbeid med norske interesser. For å legge til rette for at norske aktører med relevant kompetanse trekkes inn i gjennomføringen av programmer og prosjekter der det er naturlig, er det derfor viktig med mest mulig åpenhet om anbud, utvelgelse og fremdrift rundt de konkrete prosjekter.

Så noen ord om finnmarkstillegget i barnetrygden, fordi det på utvalgets møte 3. februar ble reist spørsmål om en ESA-sak om

kontantstøtte i tiltakssonen. Jeg går ut fra at spørsmålet gjaldt det såkalte finnmarkstillegget i barnetrygden. Det er derfor jeg nå berører dette.

Norge har mottatt supplerende åpningsbrev fra ESA med svarfrist 19. mars 2004 i denne saken. En kvinne som arbeider i Finnmark, har klaget til ESA fordi hun ikke får utbetalt finnmarkstillegget i barnetrygden fordi hun og barnet ikke er bosatt i tiltakssonen.

I henhold til EØS-regelverket skal arbeidstakere som hovedregel være trygdet i landet de arbeider i. Det medfører at de skal få bl.a. barnetrygd og etter endringer i fjor også kontantstøtte fra det landet de arbeider i, selv om de ikke er bosatt der. Finnmarkstillegget i barnetrygden er ment som et tilskudd til dem som faktisk bor i tiltakssonen. Det er derfor et vilkår for utbetaling av finnmarkstillegget at både barnet og den som mottar barnetrygden, bor og oppholder seg i Finnmark eller en av de aktuelle kommunene i Nord-Troms. Kvinnen som har klaget til ESA, får ordinær barnetrygd ettersom hun arbeider i Norge, men hun får altså ikke finnmarkstillegget fordi hun og familien ikke er bosatt i tiltakssonen.

ESA hevder at vilkåret om bosetting i tiltakssonen for rett til finnmarkstillegg er i strid med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. ESA mener også at EØS-borgere som arbeider i tiltakssonen, må få utbetalt finnmarkstillegg for sine barn selv om de ikke er bosatt i sonen.

Regjeringen har foreløpig ikke tatt stilling til ESAs påstander. Jeg viser derfor til barne- og familieministerens skriftlige svar av 21. januar 2004 hvor det på spørsmål fra representanten Ballo gis uttrykk for at det er gode grunner for å opprettholde bosettingskravet.

Så noen ord om CO i pakkegass ved pakking av ferskt kjøtt. Representanten Haga har anmodet om at forbudet mot bruk av CO i pakkegass settes på dagens sakskart i EØS-utvalget. Jeg vil innledningsvis peke på mitt svar på skriftlig spørsmål nr. 379 for inneværende sesjon fra representanten Haga om samme sak.

I Norge har karbonmonoksid – CO – i lang tid vært brukt som komponent i pakkegassblanding ved industripakking av ferskt kjøtt. Formålet med CO er at kjøttet skal bevare en frisk, rød farge. Bruk av CO som tilsetningsstoff har i prinsippet vært forbudt etter 27. oktober 2001, da direktiv 95/2/EF ble innlemmet i EØS-avtalen.

EUs vitenskapskomite for næringsmidler har anbefalt forbud med den begrunnelse at bruk av CO kan villedde forbrukerne. Dersom ferskt kjøtt ikke oppbevares på en betryggende måte, vil kjøttet fortsatt se ferskt ut, selv om kvaliteten er forringet.

Norske myndigheter har bedt om unntak fra EØS-regelverket. For å få et slikt unntak forutsettes en enstemmig beslutning i EØS-

komiteen hvor kommisjonen som kjent representerer EU-siden. Etter de kontakter vi har hatt så langt, er det vanskelig å se at EØS-komiteen kan fatte en enstemmig beslutning i denne saken, siden kommisjonen så langt har stått fast på sitt standpunkt.

Fristen for utfasing av CO i pakkegass utløper 1. juli i år. Den ble i sin tid fastsatt av norske myndigheter for å gi industrien best mulig tid til å gjennomføre nødvendige omstillinger. EFTAs overvåkingsorgan – ESA – har imidlertid åpnet formell sak mot Norge med påstand om at bruk av CO som pakkegass for kjøttprodukter er brudd på både direktiv 89/107/EØF og 95/2/EF.

Gjennom medieoppslag og rapporter utarbeidet for næringen er det skapt et inntrykk av at fristen utsettes dersom Norge utsetter innlemmelse av endringsdirektivet, 2003/114/EF, i EØS-avtalen. Endringsdirektivet inneholder ingen henvisning til pakkegass eller CO, men gir enkelte nye regler om visse andre tilsetningsstoffer. Endringsdirektivet er i seg selv vurdert som uproblematisk av norske eksperter. Plikten til å fase ut CO ligger i det opprinnelige direktivet 95/2/EF, fordi CO ikke er oppført på listen over tillatte tilsetningsstoffer. Det er forpliktelsen etter dette direktivet ESA krever at Norge skal overholde.

Norske myndigheter arbeider aktivt for å ivareta norske interesser innenfor rammen av EØS-avtalen. I denne saken har det så langt likevel ikke vært mulig å få akseptert et unntak eller ytterligere overgangsordninger. Det synes lite trolig at kommisjonen vil medvirke til en løsning i denne saken, men vi har allikevel bedt om et nytt møte på høyt nivå for om mulig å se om vi kan påvirke deres holdning.

Så litt om undersøkelse av eksporten av norsk laks/dumpinganklage mot norsk ørret. Etter krav fra skotske og irske lakseoppdrettere har kommisjonen besluttet å innlede undersøkelse med tanke på eventuelt å iverksette generelle beskyttelsestiltak mot importen av oppdrettslaks. Norge er den største eksportøren til EU og vil derfor bli rammet i første rekke, men eventuelle tiltak vil også ramme Færøyene og Chile. Kommisjonen har ni måneder på seg til å gjennomføre undersøkelsen, men den kan også gjennomføres raskere.

Fra norsk side har vi overfor kommisjonen og medlemslandene gitt klart uttrykk for at det ikke er grunnlag for beskyttelsestiltak. Det har vært en generell økning i etterspørselen etter laks i EU, og prisene har i den senere tid vært stigende. Dette har kommet både EUs egne oppdrettere og andre til gode.

Beslutningen om å innlede undersøkelser er ikke i seg selv dramatisk. Kommisjonen synes ikke å ha noen sterk sak. De vanskeligheter deler av skotsk oppdrettsnæring møter, synes å ha sin

bakgrunn i andre årsaker enn de som WTOs avtale om beskyttelsestiltak forutsetningsvis skal avhjelpe.

Det viste seg allikevel at kommisjonen ikke ville legge bort en klagesak fra to medlemsland, selv om flere land, bl.a. de nordiske EU-medlemmene, gikk imot at undersøkelse ble igangsatt. På norsk side har vi foreløpig ikke noe alternativ til å fortsette dialogen med kommisjonen og medlemslandene. Samtidig vil vi gjøre det klart at vi forbeholder oss retten til å bringe saken inn for WTO dersom tiltak skulle bli innført.

Som tidligere nevnt i EØS-utvalget, senest på forrige møte 3. februar, har også eksporten av oppdrettsørret møtt handelspolitiske vanskeligheter i EU. Finske oppdrettere stod i fjor sommer bak en klage til kommisjonen over påstått dumping fra våre ørretoppdretteres side. Kommisjonen besluttet i september i fjor å innføre en midlertidig importavgift på 19,9 pst. Næringen og kommisjonen har drøftet mulige alternativer til en slik avgift. Det har ikke ført frem så langt.

Både næringen og myndighetene vurderer nå hva som skal være den videre oppfølging. Begge disse sakene skaper stor usikkerhet for norsk fiskerinæring på det viktige EU-markedet. Vi samarbeider tett med næringen for å ivareta norske interesser best mulig, selv om denne usikkerheten om rammebetingelsene er sterkt beklagelig.

Åslaug Haga (Sp): Jeg takker utenriksministeren for orienteringa. Jeg har et spørsmål knyttet til dette med pakkemetode for kjøtt. Dette er en sak som har gått over svært lang tid. Det må vel best omtales som en inkurie at den norske pakkemetoden ikke kom med på listene over aksepterte pakkemetoder i sin tid. Så har det vært en lang prosess fram og tilbake for å få rettet opp i dette. Hvis man må endre disse metodene, er jo konsekvensene for forbrukerne at en får dyrere kjøtt, 3–6 kr dyrere pr. kilo. Det er også en konsekvens at en vil få problemer med å opprettholde leveransen av ferskt kjøtt i distriktene.

Nå hører jeg at det er planlagt et møte på høyt nivå. Det er bra, for jeg kan ikke forstå annet enn at dette er en sak som burde gå an å få ryddet opp i med innsats fra norsk side. Spørsmålet mitt er: Det møtet som nå er planlagt, er det et møte på embetsnivå, eller er det et møte på politisk nivå? Hvis det er et møte på embetsnivå, antar jeg vi kan anta at om man ikke skulle lykkes på det nivået, vil denne saken også vil bli forfulgt på politisk nivå.

Utenriksminister Jan Petersen: Til det vil jeg si at jeg kan ikke nok om forhistorien til denne saken til at jeg kan si meg verken enig eller uenig i at det er en inkurie at ikke denne pakkeordningen var med i

sin tid. Jeg har vel en fornemmelse av at det ikke nødvendigvis er en inkurie, i den forstand at det er en reell uenighet om spørsmålet her. Det som er EUs poeng, og som jeg tror også vinner gjenklang i hvert fall hos en del her hjemme, er det faktum at pakkeordningen får kjøttet til å se bedre ut enn det det er. Det er fristende for oss alle sammen å få ting til å se bedre ut enn det de er, men det er ikke nødvendigvis slik at forbrukerne synes det er noen god idé, hvis det viser seg til syvende og sist at det da ikke har den kvaliteten man tror det har. Det er vel der noe av poenget ligger. Jeg er enig med Åslaug Haga i at den fordyrelsen det medfører, er definitivt et problem. Men som sagt, jeg tror man her står overfor en holdning og noen trender som man ikke uten videre skal avfeie som en inkurie. Det er et berettiget standpunkt, og det tror jeg vi skal forstå.

Når det så gjelder det møtet som skal være nå umiddelbart, er det på ambassadørnivå i Brussel. Det er så høyt man kommer på det. Om det så vil være riktig å ta det opp til politisk nivå, det tror jeg nesten jeg må tenke meg om før jeg sier er en god ide. Vi har en del politisk kapital å bruke i EU-sammenheng. Jeg har definitivt en politisk kapital å bruke både i WTO-sammenheng og når det gjelder fisk. Om jeg da synes det er riktig å dra denne saken opp, vil jeg i hvert fall ikke nå bekrefte at jeg vil gjøre. Men ambassadørnivå er jo for oss å ta det opp på et meget høyt nivå. EU vil da se at her legger vi vekt på det norske synet i saken.

Jon Lilletun (KrF): Eg vil gjerne takke utanriksministeren for at han har bringa denne saka inn ein gong til, for det dreier seg for næringa i verste fall om 500-600 mill., og det skal jo leggjast ut ein plass, og då er det klart at det er ein ganske stor sak.

Når det blir sagt inkurie, er det i og for seg rett, men eg trur næringa erkjenner at inkurien ligg hos dei. Det er altså ikkje politisk at denne "unnlatingssynda" først og fremst er gjord, men då næringa kom med innspel om kva som måtte på lista, vart denne saka gløymd. Etter det eg forstår, har Vitskapskomiteen sagt at dersom ein her har eit kjølesystem som er gjennomført, så er ikkje det noko som påverkar kvaliteten og haldbarheita, men det er der det er forskjell mellom norsk distribusjon og ein del EU-lands distribusjon, at det i nokre av dei landa er eit litt større problem enn det ville ha vore her.

Det høyrer med til historia at det er ein del land som vurderer, dersom det vert lov, å gå over til denne måten. Det har sjølvsagt med at det ser delikat ut. Eg er einig med utanriksministeren i at vi alle står i fare for å ville male oss sjølve noko penare enn vi er nokre gonger. For nokre av oss er det jo eit større behov enn for andre – eg tenkjer på meg sjølv!

Eg vil berre takke for at ein tek det opp. Eg bed òg, ut frå den dimensjonen saka har, at ein nøye vurderer eit steg til. Eg er difor svært

fornøgd med utanriksministeren sitt svar, spesielt ut frå at eg trur det ikkje er frå Utanriksdepartementet, eller politisk, at inkurien i sin tid har kome, det er næringa sjølv som ikkje har gjort heimeleksa si.

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil også takke for orienteringen. Jeg tenker da spesielt på forholdet til ESA og retten til ekstra barnetrygd i tiltakssonen, og ESA som ikke vil ha noen bosettingskrav.

Det ligger nå en stortingsmelding til behandling i Stortinget som går nettopp på tiltakssonen. Jeg vil sterkt oppfordre Regjeringen til at den i tråd med hva den har gitt uttrykk for der, nemlig en styrking av tiltakssonen, finner de gode argumenter, og de er jo nettopp å få bosetting i tiltakssonen. Så vidt jeg skjønnte, aksepterte ESA, nettopp på grunn av at det var særlige omstendigheter i denne sonen, at vi da beholdt null arbeidsgiveravgift, så jeg vil sterkt oppfordre til å bruke det argumentet, slik at vi ikke får noen utvanning av tiltakssonen, hvilket jeg oppfatter at ESAs påstand vil føre til.

Utenriksminister Jan Petersen: Selv om jeg da må ta det forbehold at Regjeringen ikke har tatt stilling til ESAs påstander, tror jeg absolutt at Østberg har et poeng i at det er viktig at tiltakssonen får beholde de fordeler den har. Det er jo hele poenget med konstruksjonen, at det skal være annerledes å være bosatt der enn å være bosatt andre steder. Det er det vi skal ivareta. Det er det som også ligger i Dåvøys svar, så jeg har ikke noe problem med å sympatisere med det standpunkt som det her er gitt uttrykk for, med de forbehold man måtte ta på det formelle.

Når det gjelder pakkegass-saken, tar vi altså en ny runde. Jeg skal vurdere den når vi får svaret. Men det er en del politiske problemer der som vi ikke kan se bort fra. Det som er det politiske problemet, er at det blant fagfolk ikke er noen uenighet om at det i bruken av CO ligger et villedningsaspekt ovenfor forbrukerne ved at kjøtt beholder et friskt og tiltalende utseende lenger, selv om kvaliteten faktisk er forringet - av en eller annen grunn som man kanskje ikke har hånd om, men det kan være uforsvarlig håndtering eller oppbevaring eller noe slikt. Det er i grunnen det som er spørsmålet. Her har vi jo vært gjennom det prinsipielle problemet tidligere. I forbindelse med matsminkedirektivet ble det uttalt fra flere partier at helsemessige betenkeligheter ved endring i lovverket alltid må veie tyngre enn næringsinteresser. Det er altså en sterk prinsipiell føring som man her legger til grunn. Så det er ikke så lett å manøvrere her, når man ikke er sikker på hvor skjærene egentlig ligger.

Oddvard Nilsen (H): Jeg kunne i grunnen kanskje ha frafalt etter utenriksministeren, for det er jo nettopp viktig å understreke at dette først og fremst er gjort av hensyn til forbrukerne. Det er de som er satt i sentrum her. De skal oppleve at den maten som de kjøper, er frisk, og at den ikke er kamuflert. Og parallellen til matsminkedirektivet er helt reell. Men det får bli opp til utenriksministeren å vurdere om han vil løfte saken. Det må jeg få lov til å si. Men jeg deler også utenriksministerens synspunkt på hvor mye politisk kapital man skal bruke på en sak. Det må man også vurdere. Så så langt synes jeg det som en nå legger opp til, er forståelig ut fra et forbrukersynspunkt.

Morten Lund (Sp): Det var bare en kommentar til det siste spørsmålet. Vi hadde for et par tre år siden spørsmål om hvorvidt vi kunne forby nitrat og nitritt. Vi ønsket det, og da var det et argument den andre veien at i sørligere land der det var varmere klima under bl.a. transport, var det viktig å kunne ha nitrat og nitritt for at kjøttdeigen skulle se friskere ut. Og vi ble altså møtt med at vi ikke kunne innføre det forbudet vi ønsket. Det kunne jo være et argument å ta med seg i de møtene som skal være.

Bjørn Jacobsen (SV): Det gleder meg å høre at utanriksministeren tar eit forbrukarstandpunkt. Det synest eg at han gjer, og det gleder meg å høre. Men det som er problemet her, er at jo lenger transport, jo større behov har ein for å bruke CO. Det vil igjen gje næringa eit større konkurransefortrinn til f.eks. eventuelt i framtida å få importert kjøtt som kan komme veldig langvegsfrå. Så det er ingen tvil om at det ligg eit konkurransefortrinn for næringa i det også.

Så blir det òg påstått frå næringa at dette er ein så god metode at han vil bli teken i bruk. Det blir til og med påstått at han nesten er blitt teken i bruk i land som USA, og også av eit par EU-land. Har utanriksministeren vurdert om dette er ein metode som kanskje kan bli brukt av endå fleire land, trass i at han berre vert brukt av Noreg i dag?

Utenriksminister Jan Petersen: Veldig raskt: Mitt poeng er at vi skal ta opp saken nå, for å forfølge det standpunkt som man her ønsker å ta. Det som er diskusjonen, er hvor langt vi da etter det skal presse hvis det ikke går, og da sier jeg bare at det er en del legitime mothensyn her som også Stortinget selv på prinsipielt grunnlag tidligere har vært innom, som jeg ikke kan ignorere.

Åslaug Haga (Sp): Det er sjelden en sak bare har en side. Men jeg må jo si at jeg reagerer litt på at man her sier at en skal ta en vurdering av hvor mye politisk kapital en skal legge i denne saken. For det er nok slik EU-systemet fungerer, at når en har viktige nasjonale interesser å ivareta, så er det normale at man klatrer opp på barrikadene og kjemper for dem. Jeg må si at jeg lar meg forundre over at man ikke her er grunnleggende opptatt av å ivareta de legitime interessene som i dette tilfellet næringer knyttet til kjøttproduksjon, måtte ha. For i Norge er ikke dette et problem. Vi har kjølesystemer som fungerer, og vi har datomerking som fungerer. Så i Norge er ikke dette et problem. Og når andre land også vurderer å bruke metoden, også i Europa, må det være mulig å komme fram til en forståelse her.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 19. mars 2004.

Lederen: Siden det ringer til votering i Stortinget, må vi vel gå og stemme. Da vil jeg bare spørre: Er det noen som har noe til rettsaker? Dette er ikke under press, vi kan sette møtet etterpå, men hvis det ikke er noen, så tar vi det nå. Ingen har bedt om ordet til sak nr. 1.

S a k n r . 2

Eventuelt

Lederen: Ingen har bedt om ordet.

Møtet hevet kl. 13.00.